

Петя Дубарова – „Посвещение“ (Анализ)

10.10.2021, 20:48 ч.

ПЕТЯ ДУБАРОВА – „ПОСВЕЩЕНИЕ“ (Анализ)

1. ЛИРИЧЕСКИЯТ МОТИВ И ТЕМАТА ЗА ЛЮБОВТА В СТИХОТВОРЕНИЕТО „ПОСВЕЩЕНИЕ“

Ситуацията, в която ни въвежда стихотворението „Посвещение“, е много типична – млада девойка, страдаща от безсъние, лежи в леглото и мечтае за любов. В образа на момчето, към което тя се обръща, има конкретни детайли, което подсказва, че не става дума за някакъв измислен „тип“ на бъдещия любим, а по-скоро за определен човек, привлякъл вниманието и обсебил чувствата на лирическата героиня. Стихотворението обаче не би заслужило признанието си на художествена творба, ако остане само до преживяванията на една определена девойка, предизвикани от любовта ѝ към също така конкретен и житейски достоверен човек. Откъде идва универсалността на показаното любовно чувство, въвличащо читателя не само в съпреживяване, но в много голяма степен и в самоидентифициране с позицията на лирическата героиня?

На първо място това е самото съдържание на мечтата. Поривът на лирическата героиня не е свързан с копнеж по физическо сливане, по изживяване на страст и опиянение от чувствено отдаване. Не, нейните мечти са свързани с нещо друго – с възможността любовта между двамата да ги направи по-добри от това, което са в момента. Лирическата героиня е млада и неопитна. Тя очаква от своя любим да я поведе по не познатите пътеки на живота, доколкото той, макар и само деветнайсетгодишен, в сравнение с нея е познал много повече, преминал е през възходи и падения. Той, от своя страна, може да получи от момичето възможност да се върне към своето непорочно начало и да прояви най-доброто, съдържащо се в човека – нежността („и паднал по пътя си, плакал, грешил, / но нежност момчешка за мен съхранил“). В този смисъл любовта се представя не като чувствено отдаване, а като духовно сливане и взаимно обогатяване. Особено силно този порив личи в мотива за песента, която двамата влюбени ще пеят заедно с корабните сирени. Знаем, че пеенето е израз на пълно духовно сливане на отделните хора в единно цяло. А когато към техните гласове се прибавят и гласовете на света, това означава сливане и със света.

Именно сливането ще помогне на двамата влюбени да преодолеят греха и страховете. Самотният човек, изправен пред заплашителния свят наоколо, е пленник на греха и страха. Особено нощем. Защото нощта още от времената на митологичните представи е страшно и коварно време, в което дебнат неизвестни заплахи. Нека си спомним за репликата на Гергана от „Изворът на Белоногата“: **„Късно е, либе, за китка: / месечинка си залезе, / а петли не са попели – / време е сега потайно, / грозна, невярна полунощ; / звезди блещукат над нази, / веди прелитат край нази, – / змееве, змейски духове / и самодиви-нощанки, / ще видят, ще ни завидят“**. Единственият начин грехът и страховете да бъдат победени, е духовното сливане на хората, осъществено в любовта (**„Ела! Ще измием луната от грях! / Ще хвърлим трупа на умрелия страх.“**).

Именно за такова духовно единение мечтае младата лирическа героиня, в него се крие и посланието на стихотворението. Но нека не прибързваме. Това мечтано духовно сливане е все още само мечта, само властно желание (**„Ръката ми – властната – жадно поел“**), но още не е реалност. И в това колебание между мечта и реалност се крие основният конфликт, около който е организирано лирическото преживяване.

2. КОНФЛИКТЪТ КАТО СБЛЪСЪК НА ВЪЗМОЖНОСТИ В СТИХОТВОРЕНИЕТО „ПОСВЕЩЕНИЕ“

И най-беглият поглед към стихотворението ще забележи, че то е изградено изцяло върху сблъсък на противоположности. Денят е противопоставен на нощта. Любовта – на липсата. Мечтата – на реалността. Грехът и страхът – на преодоляването им. Тревогата – на успокоението и щастието. Да не говорим за противоречивите образи, с които са описани двамата герои. Момъкът е млад, но е видял много неща. Никой не властва над него, но се подчинява на любимата. Той е сам, ничий, но в същото време е **„истински мой“**. Падал е по пътя си, плакал, грешил, но **„нежност момчешка за мен съхранил“**. Той е по-големият, по-опитният, но може да бъде смел само с неопитното, но силно момиче. Тя, от своя страна, е млада, неопитна, обзета от стракове и съзнание за грях (намек за чувствените желаниа), но в същото време е властна, способна да вдъхва смелост, да пробужда нежност, да води към спасение.

Основната задача на тази поредица от противоположности е да покаже животворната сила на любовта, противопоставена на липсата ѝ. В това е положителният заряд на художественото внушение. Но преживяването на лирическата героиня е пронизано от неясна тревога – а дали всичко това ще се случи? Защото обектът на желанието е далече и не се знае дали в някой прекрасен ден **мечтата надраснал, усмихнат, смутен, / ще тръгнеш реален до мен в моя ден!**. С други думи, основният конфликт в стихотворението е скрит в неизявения, но съвсем реален сблъсък между мечта и реалност.

Тези, които тълкуват стихотворението само във връзка с конкретния житейски повод, ще отбележат, че този страх за реализиране на мечтата е предизвикан от неяснотата в отношенията между авторката Петя Дубарова и нейния тайнствен приятел швед, с когото тя се е запознала малко преди това. Израз на тези съмнения намираме в нейния дневник:

Просто сме се заблуждавали, че толкова много се искаме. Или пък се искаме, искаме, а той не дойде в България. Когато една любов не се храни, тя умира.

Но, както вече казахме, стихотворението няма да заслужи статуса си на художествена творба, ако остане само до конкретния повод. Като поетеса, а не като живо човешко същество, Петя Дубарова е успяла да превърне частния случай, конкретната тревога в един универсален конфликт. Защото, за съжаление, в живота често се случва така, че светлите и възвисяващи мечти си остават единствено в самотното безсънно легло и не се реализират никога. Или пък обратното, какъвто е например случаят с Ирина от „Тютюн“ – реализират се, но довеждат не до възвисяване и спасение, а до падение.

Стихотворението не дава решение на този конфликт, не предлага успокоителната развръзка на щастливия край. И с това индиректно внушава на читателя, че тази опасност съществува. Но това не означава, че трябва да се отказваме от мечтите си. Защото единствено те са в състояние да победят греха и страха. А това са съвсем реални опасности. За съжаление, доказва го трагичната съдба на авторката, която не успява да преодолее страховете и разочарованията си. И тук не е важен конкретният повод, довел до нейното самоубийство, а опасността, стояща пред всеки човек, да се пречупи пред реалността, победила мечтата. И да се превърне в това, което Дебелянов нарече „в буря скършен знак“.

3. ГЕРОИТЕ НА СТИХОТВОРЕНИЕТО КАТО МЯРА ЗА ЧОВЕШКОТО В СТИХОТВОРЕНИЕТО „ПОСВЕЩЕНИЕ“

Двамата герои на стихотворението се обрисувани като типичните действащи лица в една любовна драма. В тях може да се разпознае буквално всеки читател. Дори и читателите от противоположния пол. Защото става дума не за женски или мъжки преживявания, а по-скоро за реализиране на определени функционални роли.

От едната страна е младото и неопитно момиче (може да е и момче). Неговите нощи минават в безсънни мечти за любов, насочени било към някакъв все още неясен „тип“, било към конкретен човек. Тези мечти са придружени от властни чувствени копнежи (натезалата от грях луна), но и от неясни страхове пред дебнещите опасности на живота. От друга страна обаче, само мечтата за любов е това, което може да възвиси човека, да му даде сила, дори власт, защото споделеното чувство ни дава власт над споделящия. Копнеещият за любов човек не само иска, но е и готов да дава, да се отдаде напълно. И точно тази готовност му помага да порасне, да влезе смело в реалния свят. А това означава да победи своите егоистични пориви. Да победи греха и страха, издигайки се до една пълноценна любов, решително надраснала чувственото желание и превърнала се в съвършено чувство, съчетаващо близостта, страстта и задължението. В „Посвещение“ тази възвисяваща и развиваща сила на любовта, свързана с ролята на *копнеещия*, е показана много ясно.

От другата страна е *обектът на желанието*. Това също е типична роля. И тя може да се изпълнява от най-различни хора. Обикновено те са по-зрели, по-опитни, доколкото младото и неопитно същество инстинктивно се стреми към някого, на чиято ръка може да се облегне. Тази

ситуация обаче е пълна с множество опасности. Защото по-опитният, по-изкусният може да злоупотреби с доверието. С подобен случай се срещнахме в историята на Татяна от „Евгений Онегин“. Единствено благоприятното решение е свързано с възможността обектът на желанието на свой ред да бъде покорен, да бъде поставен под властта на любовта. Което се случва с Онегин, но твърде късно. В „**Посвещение**“ решението е намерено с твърдението, че любовта е в състояние да върне по-опитния, по-зрелия, в някакъв смисъл и грешния, към неговите чисти начала – „**но нежност момчешка за мен съхранил**“. Защото само нежността е тази, която е в състояние да превърне чувственото привличане в истинска и възвисяваща любов.

4. ОБРАЗЪТ НА СВЕТА, СЪЗДАДЕН ОТ СТИХОТВОРЕНИЕТО „ПОСВЕЩЕНИЕ“

Образът на света, създаден от „**Посвещение**“, е дълбоко символичен, макар в него да се откриват множество конкретни реалии от живота на авторката. Споменава се например родният ѝ град Бургас, сирените на корабите, образът на любимия насочва към определени обекти на желанието и т.н. В същото време основното смислово и емоционално послание е свързано със символичната, почти митологична сила на някои от ключовите образи. Такъв е например образът на **луната** – митологичното женско начало, която „**тъмнее от грях**“. **Нощта** пък е показана като време на неясни страхове и опасности – „**когато увисва над мен моя страх, / обесен на острия ръб на нощта.**“ На нея е противопоставен **денят**, изпълнен с благодатта и сигурността на слънцето, символ на реда и сигурността. Противопоставени са и образите на съня и мечтата, които, както знаем, в някои езици се назовават с една и съща дума. В „Посвещение“ обаче **сънят** е пиан, докато **мечтата** е светла и възвисяваща. Вярно е, че тя все още не е реалност, че трябва да бъде надрасната, но самото ѝ съдържание се противопоставя на студените нощи, обитавани от пияния сън, потъмнялата от грях луна и обесения на острия ръб на нощта страх.

Символични са и образите, с които са обрисувани героите. Определението „**смугло красив**“ няма как да не ни напомни за „**смуглата лейди**“ от сонетите на Шекспир. А образът „**бледа ръка**“, изваден от репертоара на символистичната поезия, трябва да внуши ранимост и слабост. В скоби казано, русият швед от реалния живот не би могъл да е „**смугло красив**“, нито пък тъмнокосото и с матова кожа българско момиче би могло да подаде „**бледа ръка**“. Към същата поредица трябва да отнесем и антитезите „**потаен и питомен**“, „**жаден и див**“, „**подвластен на никого – истински мой**“, „**бледа ръка – ръката ми властната**“ и др. под.

Символичните внушения на така изградения образ на света са насочени не към изграждане на един достоверен разказ за реална случка, а към изразяване на вътрешната противоречивост на емоционалното преживяване, в което се крие художественото послание на творбата. Борбата между мечта и реалност, между увереност и тревога, между греха и страха и тяхното преодоляване. Всичко това е част от любовта и не може да бъде подменено от някакъв безпочвен оптимизъм и вяра в щастливия край.

5. СТИХОТВОРЕНИЕТО „ПОСВЕЩЕНИЕ“ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЧУВСТВА, УБЕЖДЕНИЯ И НАГЛАСИ

Макар и написано от едно съвсем младо, едва седемнайсетгодишно момиче, стихотворението „**Посвещение**“ може да даде изключително ценен урок в овладяването на

изкуството да се обича. Неговият вътрешен драматизъм се противопоставя на евтините внушения, които масовата култура се стреми да насажда у съвременните млади хора, убеждавайки ги, че мечтите лесно могат да се превърнат в реалност, превръщайки нещастните пепеляшки в принцеси, спасени от смели мъже в бързи коли. В същото време удивлява и житейската мъдрост на едно толкова младо момиче, автентичността на чиито преживявания само подсилват внушението на творбата. Героинята е в състояние да се издигне над инстинктивното желание да бъде направена „грешница“, над наивната девича мечта и да осъзнае трагичната сила на противоречивото любовно чувство. В този смисъл творбата наистина си извоюва едно сериозно място в българския поетичен пантеон.

Източник: „Диоген“

@bgmateriali.com